

4. LOKALE KORRESPONDENTEN.

1. DE GESCHIEDSCHRIJVING VAN DE SOCIALISTISCHE BEWEGING

Door mijn opzoekingen i.v.m. het ontstaan, de wording en de opgang van het socialisme in Limburg, die resulteerden in twee publicaties (1) en in het kader van 100 jaar B.W.P.-B.S.P.-S.P. in het kanton Diest, ben ik geconfronteerd geworden met de problemen van de geschiedschrijving van de socialistische arbeidersbeweging. Deze problemen lijken me ongetwijfeld groter te zijn wanneer het studieterrein zich uitstrekt tot sterk rurale gebieden, waar de organisatie slechts langzaam is tot stand gekomen, waar de voormannen meer begaan waren met de dagelijkse aktie, waar het conservatisme en de tegenkanting het grootst waren.

Het hoofdprobleem is ongetwijfeld het praktisch volledig ontbreken van bronnenmateriaal van de afdelingen zelf, van de kringen of groeperingen, die nauw bij de B.W.P. aansloten - zeker tot 1940. Dit alles heeft natuurlijk te maken met het weinig zorgen maken i.v.m. het bewaren van archieven (verslagen van vergaderingen van kantonale federatie- en provinciale congressen, van ledenlijsten, van correspondentie met de nationale of federale instanties). Voor de "heroïsche" tijden moet zelfs niet eens gezocht worden naar zulke documenten. Zelfs voor latere tijden, hoewel het geluk en het toeval soms een handje kunnen toesteken. Het kan gebeuren dat bij parti-

(1) MASSIN, W. De opkomst van het socialisme in Limburg, 1890-1914... of de moeilijke doorbraak in een sterk verzuilde katholieke maatschappij. Hasselt, 1975.

MASSIN, W. De Belgische Werkliedenpartij in Limburg (1918-1940). Kroniek van een trage opgang. Brussel, 1981

culieren -of bij hun familie- toch nog ergens een verslagboek opduikt. Secretarissen van plaatselijke afdelingen of van Kantonale vergaderingen hebben na hun ambtstermijn dikwijls de partij-archieven en de verslagboeken bijgehouden. Alzo zijn deze van de Federatie Tongeren uit de vergeethoek gered geworden (1945-1951). Zuiver toevallig.

Men moet zich de situatie goed voorstellen : de meeste van deze militanten waren meer geschikt voor "actie op het terrein", opgeslorpt als ze waren door het voeren van propaganda, het organiseren van meetings, het gaan "tegenspraak" brengen op meetings door de tegenstrevers georganiseerd, het leiden van stakingen, het innen van bijdragen, het uitbetalen van bepaalde uitkeringen, het verspreiden van de socialistische pers. Het zorgvuldig bijhouden van partij-archieven was een bijkomende bijkomstige taak.

Wat Limburg betreft waren alle vooraanstaanden - op één na - gewone arbeiders. Het waren mensen van de daad en van het woord, voor wie een vergadering leiden belangrijker was dan het verslag dat er over gemaakt werd. Er waren natuurlijk ook de bestendige 'propagandisten', die door de Partij of de Algemene Centrale in een bepaald gebied aangesteld werden. Ook zij waren vooral mensen van de daad .(en van de actie). Kon daar nog bijkomen dat zij omwille van hun organisatorische talenten en hun vlot menselijk contact, na in een bepaalde streek werkzaam te zijn geweest, na enkele jaren overgeplaatst werden. Ik dank hier bijv. aan Juliaan Van Craen uit Leuven, die bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1921 - hoewel hij slechts op de 9de plaats voorkwam - tot gemeenteraadslid werd verkozen, maar in 1924 door de Syndicale Commissie overgeplaatst werd naar de Maaskant en aldaar een van de meest actieve militanten was. In 1929 werd hij naar Luik "gezonden", om aldaar de belangen van de Vlamingen te verdedigen.

Bleven er dan in hoofdzaak twee middelen over om het studieobject te benaderen :

1. de kranten van de tijd en dan vooral de socialistische pers, als ze voorhanden is. Het is natuurlijk geweten dat krantenartikels - en zeker de cijfers die er in

vermeld staan - zeer voorzichtig moeten gelezen worden. Ze helpen alleszins een hele hoop feitenmateriaal te verzamelen : oprichting of poging tot oprichting van Werkersbond of een plaatselijke afdeling, inhuldiging van een vaandel, deelname aan stakingen, aan allerhande manifestaties (1 mei-vieringen, huldigingen elders, solidariteitsakties...) Oppassen is geboden, hoewel in de meeste gevallen van het standpunt mag vertrokken worden dat een aangekondigde vergadering of meeting effectief plaatsgreep, zeker als in een van de volgende nummers er verslag werd over uitgebracht.

2. Het interviewen van personen die aan de feiten deel genomen hebben of ze "beleefd" hebben. Ik herinner me nog met veel enthousiasme deze mensen bezocht te hebben. Na een tiental van deze interviews begon ik te beseffen dat ik er niet veel bruikbaar zou aan overhouden. Er weze hier aan toegevoegd dat de ondervraagde personen geen eersterangsfiguren waren - deze waren spijtig genoeg niet meer in leven - en dat ze waarschijnlijk de gebeurtenissen slechts van op afstand beleefd hadden. Praktisch alle geïnterviewden sloegen "op hol". Al spoedig kwam ik tot de conclusie dat anders diende te werk gegaan worden : er diende een vragenlijst te worden opgesteld in functie van de ondervraagde persoon (de lokaliteit die hij toen bewoonde, zijn lidmaatschap(pen) van deze of gene organisatie(s), de functie en de rol die hij erin gespeeld had...), m.a.w. hij diende geleid en begeleid te worden. Geïnterviewden hebben de neiging hun eigen aandeel in de feiten te vergroten, zichzelf in de kijker te plaatsen, zelfs daar waar ze eerder een figurantenrolletje hebben gespeeld. Het is gewapend met "kennis" over de feiten en de organisaties dat men het interview moet beginnen. Ik ben er van overtuigd dat er een techniek van het "interview" bestaat en dat men deze na meerdere malen beproefd te hebben, geleidelijk onder de knie zal krijgen.

Indien men het nuttig oordeelt "achtergrondinformatie" te geven, kunnen natuurlijk andere bronnen aangeboord worden. Bijvoorbeeld kunnen vragen gesteld worden i.v.m. wijzigingen in de beroepsstructuur van de bevolking, hoe belangrijk was het forensisme naar het Luikse industriegebied, hoe groot was de inwijking in de Limburgse mijnstreek (technisch geschoolden uit Wallonië, arbeidskrachten uit de streek van Diest en de Antwerpse Kempen). Het is vanzelfsprekend dat men dan de Registers van de Burgerlijke Stand, de bevolkingsregisters, verkiezingslijsten... zal moeten raadplegen. Om dit met een concreet voorbeeld te illustreren : het is een vaststaand feit dat in de provincie Limburg in de zuidelijke dorpen het socialisme veel sterker was ingeplant dan in de meer rurale gebieden van het centrum van de provincie of van de Noord-Oosthoek. Aan de hand van demografische gegevens ware het mogelijk geweest afdoende te bewijzen dat het aantal mijnwerkers of industrie-arbeiders in het Luikse nijverheidsbekken veel groter was in dorpen gelegen langs de spoor- en tramverbindingen met Luik dan overal elders. Het volstaat de bevolkingsstructuur na te gaan van dorpen zoals Jeuk, Gingelom, Walshoutem, Landen om overtuigd te zijn dat het niet anders kon dan dat er daar veel sterkere socialistische sympathieën aanwezig waren.

Zo de uitbating van de Limburgse mijnen in de twintiger jaren, in de gebieden errond gelegen, niet de verwachte 'ontluiking' van het socialisme gebracht heeft, kan de vraag gesteld worden welke factoren hierin meegespeeld hebben : mogelijk de "strategie van de mijnbazen", deze van de kristen syndikaten, deze van de geestelijkheid. In feite zijn al deze vragen mogelijke onderwerpen voor een volledige studie.

MASSIN Willy